

ม ห า พ ร ห ม - ม ห า บ ร ุ ษ

ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ย่อมโคจรส่องทิศให้สว่างอยู่เท่าใด
อำนาจของท่านย่อมเป็นไปในพันจักรวาลเท่านั้น
ท่านย่อมรู้จักสัตว์ที่เลวและสัตว์ที่ประณีต
รู้จักสัตว์ที่มีราคะและสัตว์ที่ไม่มีราคะ
รู้จักจักรวาลนี้และจักรวาลอื่น
และรู้จักความมาและความไปของสัตว์ทั้งหลาย

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๓๓

ความรู้ทั้งมวลในโลกนี้ มีแหล่งกำเนิดอยู่ ณ ที่เดียวกัน คือ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ในกลางตัวของมนุษย์ทุกๆ คนในโลก ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเรียกว่า “เอกายนมรรค” ทางเอกสายเดียว ซึ่งเป็นทางดำเนินไปสู่ความรู้แจ้ง เมื่อเรานำใจกลับมาหยุดนิ่งอยู่ที่ตรงนี้ให้ถูกส่วน ความเห็นแจ้งและความรู้แจ้งก็จะบังเกิดขึ้น เราจะรู้แจ้งเห็นแจ้งไปตามความเป็นจริง จนกระทั่งเข้าไปถึงต้นแหล่งแห่งความรู้อันบริสุทธิ์ เช่นเดียวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงดำเนินจิตด้วยการหยุดนิ่งเข้าไปในทางเอกสายนี้ จนกระทั่งมีใจหยุดนิ่งอย่างสมบูรณ์ ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์จึงได้ชื่อว่าเป็น “โลกวิทู” ผู้รู้แจ้งโลก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน พรหมนิมิตตนิกสูตร ว่า

“ยาวดา จนุทิมสุริยา ปรีทรนฺติ ทิสา ภนฺติ วิโรจนา
ดาว สหสฺสธา โลโก เอตถ เต วตฺตตี วโส
ปโรปรณฺจ ชานาสิ อโถ รากวิราคินํ
อิตฺถภาวณฺณถาภาวํ สตฺตานํ อาคตํ คต

ดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ย่อมโคจรส่องทิวให้สว่าง
อยู่เท่าใด อำนาจของท่านย่อมเป็นไปในพันจักรวาลเท่านั้น
ท่านย่อมรู้จักสัตว์ที่เลวและสัตว์ที่ประณีต รู้จักสัตว์ที่มีราคะ

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๗๘

**และสัตว์ที่ไม่มีราคะ รู้จักรักรวาลนี้และจักรวาลอื่น และ
รู้จักความมาและความไปของสัตว์ทั้งหลาย”**

แม้พวกพรหมจะเป็นผู้ที่มีฤทธิ์มีเดช มีอานุภาพมาก หรือจะมีอายุชั้ยยืนยาวมากนับเป็นมหากัปขนาดไหน แต่พรหมก็ยังไม่หมดกิเลส ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ ถ้าหากหมดกิเลสเหมือนพระอรหันต์ทั้งหลาย ครั้นดับเบญจขันธ์แล้ว ธรรมกายอรหัตก็ตกศูนย์ถูกดูดวูบไปเสวยสุขล้วนๆ อยู่ในอายตนิพพาน และไม่ต้องกลับมาเกิดอีก ซึ่งท่านใช้คำว่า ชีณา ชาติ วุสิตํ พรหมจรรย์ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตถตฺตาย ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ก็อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำ คือ การขจัดกิเลสอาสวะให้สิ้นไป ท่านก็ทำสำเร็จแล้ว กิจอย่างอื่นนอกจากนี้ไม่มีอีกแล้ว ส่วนพรหมทั้งหลายนั้นยังไม่พ้นจากสังสารวัฏ ต้องกลับมาเกิดอีก ถึงแม้จะมีอานุภาพมากมาย และมีอายุชั้ยยืนยาวสักปานใด กิจก็ยังไม่จบสิ้น พรหมจรรย์ยังไม่บริสุทธิ บริบูรณ์เหมือนพระอรหันต์ จึงยังต้องวนเวียนอยู่ในภพสามต่อไป

ด้วยเหตุที่พรหมเสวยสุขด้วยอำนาจมานสมบัติ เป็นเวลายาวนานมากเป็นมหากัป จึงทำให้ท่านผู้ไปเกิดเป็นพรหมบางท่าน เกิดความเข้าใจผิด คิดว่าตัวเองเป็นอมตะ ไม่มีวันแก่และวันตาย ถึงขั้นกลายเป็นลัสสตทิฏฐิ คือมีความเห็นว่าพรหมโลกเที่ยงแท้ที่สุด เป็นจุดที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงอีกต่อไป

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๗๕

เหมือนพกมหาพรหม ซึ่งเกิดความเข้าใจผิด คิดว่าตนเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ไม่จุดและไม่อุบถอีกต่อไป ต้องอาศัยพระพุทเจ้าทรงเป็นยอดกัลยาณมิตรให้ จึงละมัจฉาปฏิฐิของตนเองได้

*เรื่องมียู่ที่ว่า ท้าวพกมหาพรหม เสวยสุขอยู่ในพรหม-โลกยาวนานมาก ครั้งหนึ่งเกิดความเข้าใจผิดว่า ตัวเองเป็นผู้ล้ำเลิศประเสริฐที่สุด เป็นผู้มั่งคั่งดำนุภาพยิ่งใหญ่ เป็นผู้มียุทธิเดชเหนือสิ่งทั้งปวง ตัวเราไม่ต้องแก่ ไม่ต้องตาย ส่วนว่าพระนิพพานนั้น เป็นสิ่งกล่าวกันเล่น หาสาระความจริงมิได้

พระบรมศาสดาทรงรู้วาระจิตของพรหมท่านนี้ จึงเสด็จขึ้นไปพรหมโลกชั่วระยะเวลาเพียงบุรุษเหียดแขนของตนออกไป แล้วคู้แขนกลับเข้ามาเท่านั้น ครั้นพกมหาพรหมเห็นพระพุทองค์ จึงทักว่า “ดูก่อนท่านผู้เช่นกับเรา ท่านมาถึงที่นี่ก็ดีแล้ว จะได้ปราศรัยกัน ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า บรรดาสรรพสิ่งทั้งปวง ล้วน แต่เป็นของเที่ยงแท้ ตั้งมันยังยืนถาวรอยู่ตลอดเวลา ไม่รู้จักแก่ไม่รู้จักตาย ไม่มีอะไรจะมากำจัดความทุกข์ที่เกิดแก่ผู้ใดได้”

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเมตตาเตือนสติมหาพรหมว่า “ดูก่อนมหาพรหม ความคิดของท่านช่างน่าอนาถยิ่งนัก บัดนี้

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๘๐

ตัวท่านเป็นมิจฉาทิฎฐิ มีความเห็นวิปริตผิดเพี้ยนไปเสียแล้ว” พกมหาพรหมจึงตอบว่า “ดูก่อนพระสมณโคดม โลกที่ข้าพเจ้าอยู่นี้มีแต่ความสุขความเบิกบาน หาความทุกข์สี่ประการ คือชาติทุกข์ พยาธิทุกข์ ชราทุกข์ และมรณทุกข์มิได้เลย เช่นนี้จักไม่เที่ยงแท้ได้อย่างไรกัน”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนมหาพรหม เรารู้จักอยู่ว่า ตัวท่านนี้มีเดชานุภาพมาก แม้แต่พระอาทิตย์พระจันทร์ ซึ่งมีรัศมีรุ่งเรืองแก่กล้า ก็ส่องแสงให้สว่างไปทั่วหมื่นโลกธาตุ เหมือนกับรัศมีของท่านไม่ได้ แต่เรารู้แจ้งอยู่ว่า ตัวท่านนี้มีอัคคีไฟ คือ กิเลสคอยเผาผลาญในสันดาน อย่างนี้จะกล่าวว่า เป็นผู้มีความสุขสำราญได้อย่างไร ดูก่อนมหาพรหม เรารู้ชัดแล้วว่า ตัวท่านนี้มีคักดานุภาพมาก แต่เรารู้แจ้งว่า ตัวท่านนี้เป็นผู้ไม่รู้จักที่อยู่ของพรหมชั้นสูง เช่น อากัสราพรหม สุภกิณหาพรหม และเวหัปผลาพรหม แม้ลัตว์จักไปเกิดในพรหมโลกชั้นนั้นๆ ได้อย่างไรบ้าง ตัวท่านก็มีรู้เลย”

ท้าวพกพรหมกล่าวว่า “ดูก่อนท่านผู้นิรทุกข์ ท่านมากล่าวกับข้าพเจ้าเป็นทำนองว่า ท่านผู้เดียวเท่านั้น ที่เป็นผู้รู้จักกรรมวิบากของสัตว์ทั้งปวง ข้าพเจ้ายังมีเชื่อก่อน แม้ตัวข้าพเจ้านี้มีคักดานุภาพยิ่งกว่าใครๆ ยังมีรู้กรรมวิบากของสัตว์ทั้งปวงเลย”

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๘๑

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทำทนายว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านจงแสดงฤทธิ์ให้เราดูเดี๋ยวนี้เถิด” พกมหาพรหมฟังดังนั้น จึงแสดงฤทธิ์เพื่อให้กายของตนหายไป

พระบรมศาสดาทรงบันดาลฤทธิ์ มิให้พกพรหมนั้นหายไปได้ แม้จักซ่อนเร้นอยู่ที่ไหน พระพุทธร่องค์ก็ทรงเห็นได้หมด และไม่ว่าพกพรหมจะพยายามซ่อนเร้นอยู่ที่ไหน กายของพรหมก็มิได้หายไปจากคลองจักรขุของพระพุทธร่องค์ เมื่อจนปัญญา มหาพรหมก็ตรงไปนั่งอยู่ในพรหมวิมานด้วยความท้อแท้ แล้วยังถูกหมู่พรหมผู้เป็นสหายทั้งหลายพากันเยาะเย้ย พกพรหมจึงทูลพระพุทธร่องค์ว่า “ดูก่อนพระสมณโคดม ท่านจงแสดงฤทธิ์ของท่านบ้าง”

พระพุทธร่องค์ทรงบันดาลให้พระวรกายอันตรธานหายไป และไม่มีมหาพรหมองค์ใด สามารถเห็นพระวรกายของพระพุทธร่องค์ได้ อีกทั้งพระองค์ได้ตรัสพระธรรมเทศนาในท่ามกลางหมู่มหาพรหม ให้ได้ยินแต่พระสุรเสียงเท่านั้น ครั้นพอควรแก่กาลเวลาแล้ว พระองค์ทรงลำแดงพระวรกายให้ปรากฏตามเดิม จากนั้นจึงตรัสสอนให้พกพรหมละจากมิถิลา ทิฏฐิว่า “ดูก่อนพกพรหม ตัวท่านนี้เป็นผู้มีดมนด้วยอวิชชา แต่มาเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้มากไปด้วยปริชา ถ้าจะเปรียบตัวท่าน

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๘๒

ก็อุปมาเหมือนบุรุษเขี้ยวใจได้ผ้าคลุมกายผืนเล็กนิดเดียว แล้ว
ทักทักเอวว่าตัวเองมียศศักดิ์หาผู้ใดเสมอมิได้ ท่านรู้ไหมว่าตัว
ท่านนี้มาจากไหน จึงได้มาบังเกิดในชั้นพรหมโลกนี้”

พกพรหมยอมรับสารภาพว่า “ข้าแต่พระสมณะ สถานที่
จุติและปฏิสนธินั้น ข้าพระบาทนี้มิได้รู้แจ้ง หากพระองค์รู้และ
เข้าใจก็ขออาราธนาวิไลشناด้วยเถิด” พระพุทธรองค์ทรงเฉลยใน
ท่ามกลางพรหมทั้งหลายว่า “ครั้งหนึ่ง โลกว่างจากพระพุทธร-
ศาสนา พกพรหมผู้นี้เกิดเป็นคฤหบดีผู้มีทรัพย์ แต่กลับเห็นโทษ
ของฆราวาสว่า การครองเรือนเป็นทุกข์ จึงตัดสินใจแน่วแน่
ออกบรรพชาเป็นดาบส ประพฤติพรตบำเพ็ญตบะจนสำเร็จ
จตุตถฌาน เมื่อละโลกก็ได้มาบังเกิดเป็นพรหม ในชั้นเวหัปผลา
อยู่เป็นเวลานาน แล้วมานถอยมาอยู่ในตติยฌาน จึงจุติมา
บังเกิดในพรหมโลกชั้นสุภกิณหา

เมื่อมานถอยลงมาอยู่ในตติยฌาน ท่านได้จุติมาบังเกิด
ในชั้นอาภัสสราพรหม ครั้นจุติจากชั้นอาภัสสราพรหม ก็ได้มา
บังเกิดในชั้นมหาพรหมอันเป็นปฐมฌานภูมิแห่งนี้ เพราะฉะนั้น
ความยืนยาวของชีวิตที่ได้เสวยสุขอยู่ในภูมิต่างๆ ของพรหมโลก
จึงทำให้พกพรหมไม่รู้จักที่มาที่ไปของตัวเอง” เมื่อพกพรหมได้
สดับเช่นนั้น ก็คิดว่า พระสมณโคดมทรงมีพระปัญญาหยอดยิ่ง
ทรงรู้อดีตและอนาคตที่ไม่มีใครเสมอเหมือนได้เลย คิดแล้วก็

มหาพรหม - มหาบุรุษ

๓๘๓

ละจากความเห็นผิดของตน และกล่าวสรรเสริญพระพุทธรองค์
ด้วยจิตเลื่อมใส จากนั้นพระบรมศาสดาก็อันตรธานจากพรหมโลก
กลับลงมายังโลกมนุษย์ตามเดิม

เราจะเห็นว่า ความยืนยาวของชีวิตในพรหมโลกนั้น
บางครั้งเป็นเหตุให้พรหมทั้งหลายหลงผิดไปว่าตัวเองพ้นทุกข์แล้ว
เพราะไม่แก่ ไม่เจ็บ และไม่ตาย เป็นอมตะที่สุด เพราะฉะนั้น
พระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลายขณะที่กำลังสร้างบารมี ท่านจะ
อธิษฐานให้ได้เฉพาะสวรรค์สมบัติ และมนุษย์สมบัติ คือ สร้าง
บารมี และเสวยบุญเฉพาะใน ๒ ภพภูมินี้เท่านั้น จะได้ไม่หลงตัวเอง
และเสียเวลาในการสร้างบารมี ขณะที่ยังอยู่ในสังสารวัฏอัน
หาเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุดมิได้นี้ ดังนั้น การที่เราศึกษา
เรื่องราวความเป็นไปของพรหมทั้งหลาย ว่าเสวยพรหมสมบัติ
กันยาวนานเพียงไร พรหมมีกี่ชั้น ทำความดีอะไรเอาไว้ จึงได้ไป
บังเกิดในพรหมโลก เราศึกษาเพื่อให้เกิดความรอบรู้ แต่ที่เรามี
เป้าหมายที่สุดแห่งธรรม ตั้งความปรารถนาพักระหว่างทาง
คือ ดุสิตบุรี ครั้นถึงเวลาเราก็ลงมาสร้างบารมีกันต่อ เพื่อ
รื้อภพหรือชาติ รื้อวัฏสงสาร และไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม ดังนั้น
ให้ทุกท่านรักษากำลังใจให้เข้มแข็ง ด้วยการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง
ให้ขยันหมั่นเพียรเรื่อยไป จนกว่าจะเข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน
กันทุกคน